

Tidsskrifter oppstår fordi de trengs

Audun Lindholm, Bente Riise, red.

Det skal vera tid. Det skal vera skrift. Tradisjon og trøbbel i norske tidsskrift

Oslo: Norsk tidsskriftforening, 2024

272 s.

ISBN 978-82-693659-0-0

Michael 2024; 21: 364–365

doi:10.5617/michael.11675

Tidsskrift (*Zeitschrift*) ble fra slutten av 1700-tallet navnet på periodiske publikasjoner som kunne utgis uten spesielle privilegier (som aviser) eller sensur (som bøker). De var viktige i utviklingen av ytringsfrihet og offentlighet (1).

Avgrensningen mot andre publiseringsformer var uklar – den gang, som nå. I denne boka sammenlikner journalistikkprofessor Birgitte Kjos Fonn de forskjellige publikasjonstypene med «en stor søskenflokk som først vokste opp sammen, men som ble skilt omtrent idet de begynte på skolen».

Dagens bredde i tidsskriftdelen av søskenflokken viser seg i listen over de 104 medlemmene i Norsk tidsskriftforening. Foreningens 20-årsjubileum er bakgrunnen for bokutgivelsen. I foreningen finnes store

og små, vitenskapelige, politiske og litterære tidsskrifter. De allmennkulturelle dominerer, og for igjen å sitere Kjos Fonn: «Formen er [her] friere enn i vitenskapstidsskriftene, tematikken er bredere enn i fagtidsskriftene, den er mer vesentlig enn i bladene, og den er mindre journalistisk enn den i dagspressen.»

Boka består av elleve tekster som avspeiler tidsskriftenes varierte presentasjonsformer. Her er personlige beretninger, intervjuer, essayer og mer kunnskapsbaserte oversikter. I tillegg presenteres hovedtrekk fra foreningens historie og en kavalkade over foreningens årlige prisvinnere. Utformingen av boka er så vakker at det er påfallende at designeren Aina Griffin kun navngis på kolofonen og ikke blant bidragsyterne.

Boktittelen bygger på et sitat fra Jon Fosse: «*Roleg og tenksomt, takkar eg for at det er. Ikkje tabloid og kjapt og pirrande. Langsamt, takker eg for at det er. For det skal vera tid til å pusta, og tid til å kjenna etter, og tid til å leva. Det skal vera tid. Det skal vera skrift. Det skal vera tidsskrift.*» Refleksjon er et av tidsskriftenes kjennetegn – og refleksjon tar tid.

Mangfoldet i Tidsskriftforeningens medlemsmasse kunne kommet bedre til syne i boka. Det aller meste handler om litterære tidsskrifter, om forfattere og tekstkulturer. Kritikkkfunksjonen (litteratur, film, teater, kunst) får urimelig stor plass selv om prioriteringen forsvares med at kritikken nå i hovedsak ivaretas nettopp av tidsskriftene.

Spenningen mellom papir og skjerm, analog og digital publisering får til gjengjeld forbausende liten plass. Kanskje vil ikke publiseringshastigheten være avgjørende for framtidens tidsskrifter, antyder professor i nordisk litteratur Eirik Vassenden. Kanskje er det en annen av tidsskriftenes sentrale egenskaper som er viktigere, nemlig perspektivet?

Et fellestrekk ved de fleste tidsskrifter er dårlig økonomi. Lars J. Halvorsen og Paul Bjerke fra Høgskulen i Volda gjennomgår tidsskriftenes finansiering helt fra 1700-tallet. De konkluderer med at omfattende gratisarbeid fra entusiaster alltid har vært viktigst. Tidsskriftutgivelse er i høy grad dugnadsarbeid. Det har ikke bare ulemper, men gir også autonomi, livskraft og ideer. Derfor overlever tidsskriftsjangeren.

Bokas hovedbudskap kommer fra litteraturviter Sissel Furuseth: *Tidsskrifter oppstår fordi de trengs!*

Litteratur

1. Krefting E, Nøding A, Ringvej M. *En pokkers skrivesyge: 1700-tallets dansk-norske tidsskrifter mellom sensur og ytringsfrihet*. Oslo: Scandinavian Academic Press, 2014. <https://www.nb.no/items/f0a5f353e99d7ee02c107dafa14eae44?page=0> (13.6.2024).

Magne Nylenna er professor emeritus i samfunnsmedisin ved Universitetet i Oslo og redaktør av Michael.